

WORKING PAPER č. 6/2008

**Vliv sociální politiky na
konkurenceschopnost litevské,
estonské, lotyšské, slovinské,
rumunské a bulharské ekonomiky**

Zdeňka Musilová

Červen 2008

Řada studií Working Papers Centra výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky je vydávána s podporou projektu MŠMT výzkumná centra 1M0524.

ISSN 1801-4496

Vedoucí: prof. Ing. Antonín Slaný, CSc., Lipová 41a, 602 00 Brno,
e-mail: slany@econ.muni.cz, tel.: +420 549491111

VLIV SOCIÁLNÍ POLITIKY NA KONKURENCESCHOPNOST LITEVSKÉ, ESTONSKÉ, LOTYŠSKÉ, SLOVINSKÉ, RUMUNSKÉ A BULHARSKÉ EKONOMIKY

Abstract:

The goal of the paper is to analyze the development of social policy in the Baltic States, Slovenia, Bulgaria and Romania in order to consider its influence on the competitiveness of the economies, which is defined as the ability to reach the long term economic growth. We will focus on variables such as development of compound tax quota, implicit labour tax rate and their influence on the employment as an extensive growth factor. On the other hand, we will try to consider the impact on economic growth through the evolution of Gini coefficient and redistribution process. The paper further analyzes the creation of long term savings through the system of pension funds, and last but not least, the total expenditures on social protection in the countries mentioned above.

Abstrakt:

Cílem příspěvku, je analyzovat vývoj sociální politiky ve zkoumaných zemích a posoudit, zda opatření z oblasti sociální politiky mají pozitivní vliv na konkurenceschopnost, zde definovanou jako dlouhodobý hospodářský růst. Důraz je kladen na vývoj ukazatele složené daňové kvóty, implicitní daňové sazby práce a jejich vliv na extenzivní faktor růstu, zde zaměstnanost. Přerozdělovací procesy v ekonomice a příjmová nerovnost obyvatel jsou analyzovány pomocí Giniho koeficientu. Dále se studie zabývá tvorbou dlouhodobých úspor skrze penzijní systém a výši celkových výdajů na sociální ochranu.

Recenzoval:

Ing. Zdeněk Tomeš, Ph.D.

ÚVOD

Sociální politikou se rozumí souhrn opatření státu a ostatních institucí, která směřují ke zmírnění nerovností mezi obyvatelstvem. Prostřednictvím ovlivňování chování jednotlivých ekonomických subjektů ovlivňuje sociální politika i hospodářský růst. Pro sociální politiku je výkonnost ekonomiky nezbytná, neboť ta směřuje k produkci zdrojů, které jsou základem financování opatření sociální politiky.

V této práci budeme zkoumat, zda kroky z oblasti sociální politiky mohou ovlivnit konkurenceschopnost, zde definovanou jako hospodářský růst. Mezi faktory růstu z oblasti sociální politiky kterými se budeme zabývat patří např. objem pracovní síly jako extenzivní faktor růstu, či produktivita práce jako intenzivní faktor růstu. Tyto faktory ovlivňuje v největší míře rozsah zdanění příjmů a sociální transfery. Daně, jakožto příjem státního rozpočtu na jedné straně ovlivňují množství přerozdělených prostředků v rámci sociální politiky. Čím vyšší daně, tím vyšší příjmy do státního rozpočtu a tím větší možnost finančně podpořit sociální oblast. Na druhou stranu vyšší zdanění, jak je známo z Lafferovy křivky, může obyvatele demotivovat při rozhodování o práci. Tím se samozřejmě negativně ovlivní zaměstnanost v zemi a výše vybraných daní klesá. Z pohledu příjemce sociálních transferů toto přerozdělení zvyšuje jeho kupní sílu. Naopak, kupní síla obyvatel platících daně se snižuje. Dalším faktorem, kterým se tato studie bude zabývat, je tvorba dlouhodobých úspor pomocí penzijního systému a velikost výdajů na sociální ochranu v jednotlivých zemích. Oba tyto faktory, shledáváme jako podnět k dlouhodobému růstu.

Všechny námi zkoumané země můžeme zařadit k zemím s kontinentálním modelem sociální politiky, někdy též označovaným jako model Bismarckův. Jeho výchozí myšlenkou je, že míra zabezpečení člověka by v okamžiku, kdy upadne do některého ze sociálních problémů, měla odpovídat jeho předchozímu pracovnímu úsilí, výši jeho pracovních příjmů a rozsahu finančních prostředků, jimiž do systému sociálního zabezpečení přispěl v době své pracovní aktivity. Do jisté míry by měla odrážet i předchozí životní úroveň. Základem modelu je povinné pojištění proti sociálním rizikům.¹

Cílem práce je prostřednictvím vybraných důležitých ukazatelů zhodnotit vztah sociálních politik zkoumaných zemí k ekonomickému růstu, resp. ke konkurenceschopnosti.

V první kapitole nastíníme historický vývoj sociálních systémů, zaměříme se na počáteční podmínky na začátku 90. let 20. století a shrneme důležité kroky z oblasti sociální politiky, které byly učiněny v procesu transformace všech zkoumaných zemích.

¹ Klvačová, E. – Jírová, H. (2004).

Druhá kapitola se bude zabývat vazbou opatření sociální politiky a extenzivních faktorů hospodářského růstu. Vzhledem k nedostupnosti některých dat a velmi krátkým časovým řadám, po které jsou dostupná data sledována, omezíme zkoumání u některých ukazatelů pouze na období 2000–2005.

Ve třetí kapitole shrneme výsledky našeho zkoumání a zhodnotíme pozitivní či negativní vazby mezi jednotlivými indikátory a hospodářským růstem.

Mezi nejdůležitější ukazatele, jimiž se budeme v práci zabývat patří:

- *složená daňová kvóta*, pomocí níž budeme sledovat přerozdělovací procesy v dané zemi,;
- *Giniho koeficient*, který nám pomůže analyzovat dopad těchto přerozdělovacích procesů na obyvatelstvo,;
- *implicitní daňová sazba práce*, která nám bude sloužit ke zhodnocení dopadu daní a odvodů na sociální zabezpečení na zaměstnanost, jakožto extenzivního faktoru růstu,;
- *tvorba dlouhodobých úspor*, jež se přemění na investice a tím podpoří dlouhodobý hospodářský růst;
- *celkový objem výdajů na sociální ochranu*, které mohou, v závislosti na své velikosti, také ovlivnit hospodářský růst.

1. VÝVOJ SOCIÁLNÍCH SYSTÉMŮ

Všechny námi zkoumané postkomunistické země prošly podobným vývojem. Po druhé světové válce byly již všechny státy součástí socialistického bloku SSSR. Výjimku tvořilo Slovinsko, jež bylo součástí Federativní lidové republiky Jugoslávie. Od roku 1946 sice již Slovinsko bylo formálně socialistickou zemí, ale ani hospodářsky ani kulturně se na SSSR neorientovalo. V ostatních zemích komunistická strana řídila většinu procesů v ekonomice. Výroba byla orientována na těžký průmysl a hlavním obchodním partnerem zemí byly země Východního bloku v čele se SSSR. Všechny nedemokratické postupy měly být vykupovány posilováním oblasti sociálních jistot a růstem životní úrovně. Po rozpadu RVHP již nebyl zajištěn dostatek odběratelů a systém se začal hroutit. Krize vyvrcholila na počátku 90. let 20. století rozpadem SSSR, kdy byla centrálně plánovaná hospodářství transformována na ekonomiky tržní. Pro transformační období ve všech zemích je charakteristické zpomalení tempa růstu, doprovázené růstem nezaměstnanosti a inflací. Díky rozpadu RVHP a následným exportním problémům ve všech zkoumaných zemích se nepříznivě vyvíjela i bilance na běžném účtu platební bilance.² Z této recese se zemím podařilo vymanit až v polovině 90. let.

Před komunistickou nadvládou se sociální systémy v námi zkoumaných zemích vyvíjely shodně se systémy sociální ochrany v zemích západní Evropy. Byly založeny na konceptu povinného sociálního pojištění pracujících obyvatel v určitých profesích, proto ale bylo pokrytí populace nekompletní. Jakmile řízení států převzaly příslušné komunistické strany, byl vytvořen model sociální ochrany sociálně-demokratického typu³, který byl charakteristický svou univerzálností, rozsahem a egalitářstvím. Sociální systémy v komunistických zemích byly financovány státem a zisky podniků, které také společně nesly odpovědnost za řízení sociální ochrany. Většinu majetku vlastnil stát a téměř všichni ekonomicky aktivní obyvatelé byli zaměstnání, a to buď ve státních podnicích či v zemědělských družstvech. Proto se můžeme domnívat, že díky umělému vytváření pracovních míst plnila mnohdy mzda funkci sociálních dávek. Sociální dávky závisely na rozhodnutí strany (resp. vlády) o rozdělení národního produktu mezi úspory a investice a na rozdělení spotřebních výdajů mezi mzdy a sociální ochranu. Sociální výhody, mezi něž patřila bezplatná zdravotní péče, vzdělávání,

² Karpová (2004).

³ Tento model sociální politiky bývá též označován jako model institucionálně redistributivní. Mezi hlavní charakteristické rysy tohoto modelu můžeme zařadit např. vysokou odpovědnost státu za eliminaci sociálních problémů, založení na vysoké míře solidarity mezi bohatými a chudými či vysoká účinnost systému podmíněná vysokou mírou zaměstnanosti. Blíže např. Klvačová E., Jírová, H. (2004).

bezplatné mateřské školy, mateřská dovolená či pobírání nemocenských dávek a starobní penzí, byly zajištěny pro veškeré obyvatelstvo bez rozdílu.

1.1. Bulharsko a Rumunsko⁴

Obě země prošly stejným vývojem. Systém sociálního zabezpečení má v Bulharsku a Rumunsku více než stoletou tradici. Od roku 1891, kdy byly implementovány Bismarckovy sociální zákony⁵, mají státní zaměstnanci nárok na starobní penze. Od roku 1924 jsou povinně pojišťováni dělníci pro případ pracovního úrazu, nemoci, mateřství a stáří. Všechny příspěvky jsou odváděny na osobní účty pojištěnců. Po druhé světové válce, kdy se k moci dostali komunisté, byly sociální fondy vyvlastněny a sociální jistoty byly úzce spojeny s pracovní jistotou, tedy kdo pracuje, má nárok na jejich výplatu. Po roce 1989, kdy země započaly proces ekonomické transformace, ukazoval se komunistický sociální systém jako nevhodný. Přibývalo příjemců sociálních dávek, rostla nezaměstnanost a systém se stával finančně neudržitelný, proto byl v roce 1997 definován nový systém sociální ochrany, který byl rozdělen do tří oblastí:

- státní sociální pojištění
- sociální pomoc
- zdravotní pojištění

V Bulharsku byl již v roce 1995 od státního rozpočtu oddělen Fond státního sociálního pojištění, který byl v roce 1999 rozdělen na penzijní fond, fond pro případ nemoci či mateřství a fond pro případ pracovního úrazu. Od roku 1995 je povinné sociální pojištění příspěvkově definováno a průběžně financováno (PAYG DC). Od roku 1999 je v Bulharsku zřízeno i dobrovolné připojištění, které je plně fondové. Tento třetí pilíř byl v Rumunsku oficiálně vytvořen až v roce 2003. Penzijní systémy byly v obou republikách reformovány v roce 2001 jako reakce na demografické tendence v Evropě. Byl zaveden třípilířový systém postavený postupně na těchto pilířích:

- povinné průběžně financované pojištění,
- povinné plně fondové pojištění,
- dobrovolné připojištění.

Součástí penzijní reformy v obou zemích bylo kromě představení multipilířového penzijního uspořádání také postupné zvyšování důchodového věku na 65 let pro muže i ženy v Rumunsku a 65 let pro muže a 62 let pro ženy v Bulharsku. Díky politickým průtahům v Rumunsku byl druhý, povinný a plně fondový pilíř zaveden až v roce 2007.

⁴ Čerpáno z Bulgaria and Romania Country Study (2003).

⁵ Více o Bismarckových sociálních zákonech např. Potůček, M.: Sociální politika (1995).

V roce 2002 se součástí bulharského systému sociálního pojištění stal i samostatný fond pro případ nezaměstnanosti, který byl do té doby součástí státního rozpočtu. Příspěvky na sociální a zdravotní pojištění jsou v současné době stále vysoké, konkrétně v Rumunsku je odváděno ze mzdy 49,5 % (32,5 % zaměstnavatelem a 17 % zaměstnancem)⁶ a v Bulharsku odyádí zaměstnavatel 27 % a zaměstnanec 13 % ze své hrubé mzdy.⁷

1.2. Slovinsko⁸

Slovinsko vzniklo v roce 1991 po rozpadu jugoslávské federace. První transformační myšlenky se objevovaly již před rozpadem Jugoslávie a byly pozitivně přijímány. Počáteční roky transformace byly ve znamení vysoké nezaměstnanosti, vysoké míry inflace i schodku na běžném účtu platební bilance. V roce 1992 proběhla první vlna parametrických úprav penzijního systému. Další vlna následovala v roce 1999, kdy byl představen třípilířový systém penzí, přičemž druhý fondový pilíř byl dobrovolný s vysokou státní regulací. Z tohoto důvodu nebyl pro investory příliš lákavý a v roce 1999 nedosahovala aktiva fondů ani 2 % HDP.⁹ Součástí parametrických úprav penzijního systému bylo i postupné zvyšování důchodového věku, který by měl v roce 2022 dosáhnout 65 let pro muže a 63 let pro ženy. Nárok na výplatu starobního důchodu má každý občan po odpracování 40 let (38 let pro ženy). Pokud občan nesplní podmínky pro výplatu penze, má nárok na minimální penzi financovanou skrze státní rozpočet. Minimální penze byla definována v roce 1999 jako součást sociální pomoci a je příjmově testována. Při penzijní reformě v roce 1999 bylo také zavedeno krácení penze v případě předčasného odchodu do důchodu a jako prvek motivace k setrvání na trhu práce co nejdéle byly zavedeny finanční bonusy pro občany pracující i za hranicí důchodového věku. V roce 2003 byl druhý dobrovolný pilíř částečně reformován a pro pracující ve veřejném sektoru je od roku 2003 povinný. Ve Slovinsku existují dvě formy zdravotního pojištění. Povinné zdravotní pojištění a dobrovolné zdravotní připojištění. Povinné zdravotní pojištění bylo zavedeno v roce 1992 a zahrnuje pojištění proti nemoci, pracovním úrazům a nemocem z povolání. Na plnou úhradu zdravotní péče z povinného pojištění mají pouze vybrané skupiny obyvatel, např. děti či těhotné ženy. Ostatní pojištěné osoby platí doplatky přímo ve zdravotnických zařízeních. Proto v roce 1993 vznikla možnost se na doplatky u lékaře připojistit. Dobrovolné zdravotní připojištění využívá většina obyvatel Slovinska. V současné době jsou ve Slovinsku odvody na sociální a zdravotní pojištění

⁶ Ministry of Labour, Family and Equal Opportunities, Romania.

⁷ Ministry of Labour and Social Policy, Bulgaria.

⁸ Čerpáno z Slovenia Country Study (2003).

⁹ Zapletal, J (2007).

nastaveny na hodnotě 16,1 % placené zaměstnavatelem a 22,1 % odvádí zaměstnanec.¹⁰

1.3. Pobaltské země - Litva, Lotyšsko, Estonsko¹¹

Od roku 1940, kdy byly pobaltské republiky obsazeny Sovětským svazem, byl systém sociální ochrany charakteristický plnou zaměstnaností, nízkými cenami spotřebního zboží a řadou sociálních výhod. Díky povaze komunistického sociálního systému nebylo potřeba vyplácet dávky v nezaměstnanosti a mzdy často suplovaly jejich roli. Po rozpadu SSSR v roce 1991 můžeme při tvorbě nové sociální politiky v jednotlivých pobaltských zemích shledat určité společné znaky, kterými jsou např. financování penzijního pojištění průběžným způsobem, či pokrytí sociálním pojištěním pouze pracující populaci, či rozdělení placených odvodů ze mzdy mezi zaměstnance i zaměstnavatele, kde zaměstnavatel platí větší část příspěvku.

Od roku 1991 je v Litvě financování sociálního zabezpečení odděleno od státního rozpočtu. V témže roce bylo sociální zabezpečení rozděleno na systém sociální pomoci a systém sociálního pojištění. Sociální pomoc je financována ze státního rozpočtu a systém sociálního pojištění je financován z příspěvků od zaměstnavatelů, zaměstnanců či samostatně výdělečných osob a pokrývá největší část obyvatelstva. Dávky sociální pomoci jsou příjmově testované. Sociální pojištění od roku 1991 zahrnuje zdravotní péči, penzijní systém, pojištění pro případ nemoci, mateřství a nezaměstnanosti. Výše příspěvku na sociální zabezpečení byla nastavena v roce 1991 na výši 31 % z hrubé mzdy (kdy 30 % odváděl zaměstnavatel a 1 % zaměstnanec) se zvýšila až v roce 2000, přičemž výše odvodů placených zaměstnavatelem se zvýšila na 31 % a zaměstnanec místo 1 % nyní odváděl 3 %. V roce 1995 byl reformován penzijní systém. Součástí reformy bylo rozštěpení prvního průběžně financovaného pilíře. Část vypláčené penze z prvního pilíře je dávkově definovaná (státem garantovaná částka) a část je definovaná příspěvkově. 1. ledna 2004 byl do důchodového systému v Litvě včleněn druhý povinný fondově financovaný pilíř, do kterého zaměstnanec odvádí 5,5 % ze své hrubé mzdy. Zároveň byla v roce 2004 zrušena možnost předčasného odchodu do penze.

V roce 1991 byl od státního rozpočtu v Lotyšsku oddělen Fond státního sociálního pojištění, který přešel pod správu Státní sociální pojišťovací agentury. Roku 1995 v Lotyšsku odstartovala reforma sociálního pojištění. Již v roce 1991 však byla v Lotyšsku zavedena sociální daň,¹² od roku 1996 byly sociální odvody každého pojištěnce

¹⁰ Ministry of Labour, Family and Social Affairs, Slovenia.

¹¹ Čerpáno z Estonia, Latvia a Lithuania Country Study (2003).

¹² Sociální daň je daň zahrnující příspěvky na sociální a zdravotní pojištění.

zachycovány na jeho osobní účet. Rovná daň byla v Lotyšsku zavedena v roce 1995 a to pro fyzické osoby ve výši 25 %. V roce 1998 byly představeny změny ve financování sociálního pojištění, kdy sociální daň byla nahrazena příspěvkem na sociální pojištění. Koncept penzijní reformy byl představen roku 1995 a jednotlivé kroky vstoupily v platnost v roce 1996 (povinný nefondový pilíř), 1998 (osobní dobrovolné penzijní připojištění), 2001 (státní fondový systém). V roce 2005 byly odvody na sociální zabezpečení ve výši 33 %, z toho 24 % platil zaměstnavatel a 9 % zaměstnanec.¹³

Již v roce 1990 se součástí estonského státního rozpočtu stal Sociální fond, jehož příjmy tvořila vybraná sociální daň. Estonský sociální systém se tedy skládal z penzijního systému a systému zdravotního pojištění, který byly financován z příjmů ze sociální daně, dále systému rodinných benefitů, jež jsou financovány přímo ze státního rozpočtu a systému pojištění proti nezaměstnanosti. Roku 1997 byla představena systémová reforma penzijního systému s cílem snížit budoucí finanční zátěž státního rozpočtu. Páteří systémové změny bylo zavedení druhého pilíře penzijního systému s účinností od roku 2002. Nově zavedený soukromý a plně fondový pilíř byl povinný pro osoby nově vstupující na trh práce a dobrovolný ostatní osoby. Zaměstnavatelé v současné době neplatí daň z příjmu, ale pouze sociální daň a zaměstnanci v Estonsku žádné odvody ze své mzdy neplatí. Výše sociální daně, kterou můžeme ztotožnit s odvody na sociální a zdravotní pojištění, je ve výši 33 % z hrubé mzdy a platí ji pouze zaměstnavatel za své zaměstnance.

¹³ Ministry of Welfare, Latvia.

2. VLIV KONKRÉTNÍCH OPATŘENÍ SOCIÁLNÍ POLITIKY NA FAKTORY RŮSTU

Jednou ze základních funkcí nejen sociální politiky, ale také státu, je funkce redistributivní. Tato funkce je spojena s cíli sociální politiky, mezi něž patří i dosažení větší rovnosti mezi jednotlivci.¹⁴ Nástroje redistribuce nacházíme jak na straně příjmů, tak na straně výdajů. Na příjmové straně jsou to zejména daně a odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, na straně výdajů naopak sociální transfery.

Tuto kapitulu rozdělíme do pěti základních podkapitol. Procesy přerozdělení ve sledovaných ekonomikách nám v první části pomůže zachytit indikátor složené daňové kvóty. Ve druhé podkapitole pomocí indikátoru implicitní daňové sazby práce popíšeme vliv zdanění na ochotu pracovat. Konečný dopad přerozdělovacích procesů na obyvatelstvo budeme sledovat ve třetí podkapitole pomocí Giniho koeficientu. Všechny zmíněné ukazatele porovnáme se změnami v zaměstnanostech v daných zemích a zhodnotíme, zda existuje vazba mezi výší zdanění a objemem pracovní síly, jako extenzivního faktoru růstu. Čtvrtá podkapitola bude analyzovat vývoj sociálních transferů ve zkoumaných zemích a jejich vazbou na hospodářský růst. V poslední části této kapitoly je věnována pozornost dlouhodobým úsporám vznikajícím v penzijním systému. Tyto dlouhodobé úspory jsou následně transformovány na investice a tím vytvářejí podmínky pro dlouhodobý hospodářský růst.

2.1. Složená daňová kvóta (SDK)

Dle definice MFČR je daňová kvóta makroekonomickým ukazatelem, představujícím podíl daní na hrubém domácím produktu. Ve skutečnosti představuje podíl hrubého domácího produktu, který se přerozděluje prostřednictvím veřejných rozpočtů.

Rozlišujeme dva druhy daňové kvóty. Daňovou kvótu jednoduchou a složenou. Daňová kvóta jednoduchá představuje podíl daní na HDP. Složená daňová kvóta představuje podíl daní včetně cla a povinných příspěvků na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti i příjmy z povinného pojistného na HDP. V našem výzkumu budeme analyzovat vývoj SDK, jelikož odvody na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění jsou jedním z indikátorů, které ovlivňují ochotu pracovat a tím i rozsah sociální politiky. Díky nedostupnosti dat starších roku 1995, omezíme analýzu pouze na léta 1995–2005.

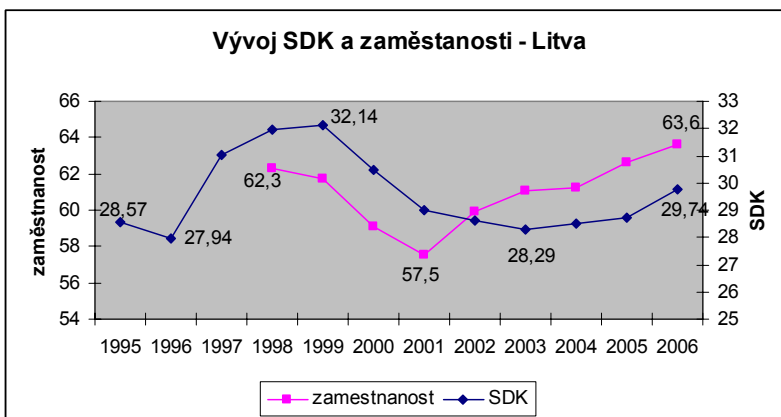
¹⁴ Horáková (2006).

Můžeme se domnívat, že všechny námi zkoumané země měly před rokem 1989 velmi vysokou hodnotu složené daňové kvóty, neboť socialistické země přerozdělovaly většinu HDP prostřednictvím veřejných rozpočtů

Pokud vyjdeme z předpokladu, že nižší SDK motivuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo k práci, měli bychom dojít v našem výzkumu k závěru, že při snižování SDK bude zaměstnanost¹⁵ v dané zemi růst.

2.1.1. Litva

Graf 1: Vývoj SDK a zaměstnanosti v Litvě

Zdroj: Eurostat (2008)

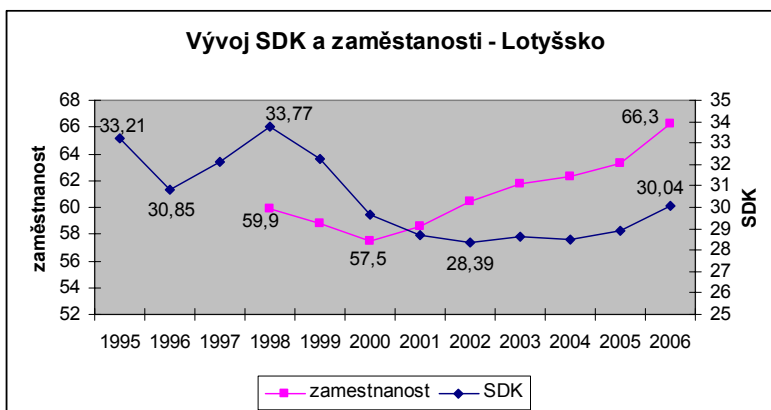
Počáteční pokles SDK byl mezi lety 1996 až 1999 vystřídán růstem především díky zavedení rovné daně pro fyzické osoby ve výši 33 %. Hlavním důvodem byla také nezměněná výše povinných odvodů na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění od roku 1991 až do roku 2000 a zvýšení DPPO z 29 na 33 % v roce 1996. Zároveň v roce 1999 postihl zemi hospodářský pokles způsobený finanční krizí v Rusku. Až do roku 2004 SDK klesala a to hlavně zásluhou růstu HDP. Od roku 2003 SDK opět roste díky transformaci zdanění na duální systém daní.¹⁶ Data o zaměstnanosti jsou dostupná až od roku 1998, proto můžeme vztah SDK a zaměstnanosti zkoumat až od tohoto roku. Od roku 1999 klesá zaměstnanost, a to díky již zmíněné ruské krizi. Od roku 2001 zaměstnanost již roste, což ale nepotvrzuje naši teorii.

¹⁵ Míra zaměstnanosti je vypočítána podílem počtu zaměstnaných osob ve věku 15–64 let ku počtu všech osob v této věkové skupině.

¹⁶ Do roku 2003 byla progresivní daň z příjmu v rozmezí 18–33 %. Po reformě byl zaveden duální systém, který zdaňoval příjmy z výdělečné činnosti jednotnou sazbou 33 % a ostatní příjmy jednotnou sazbou 15 %.

2.1.2. Lotyšsko

Graf 2: Vývoj SDK a zaměstnanosti v Lotyšsku

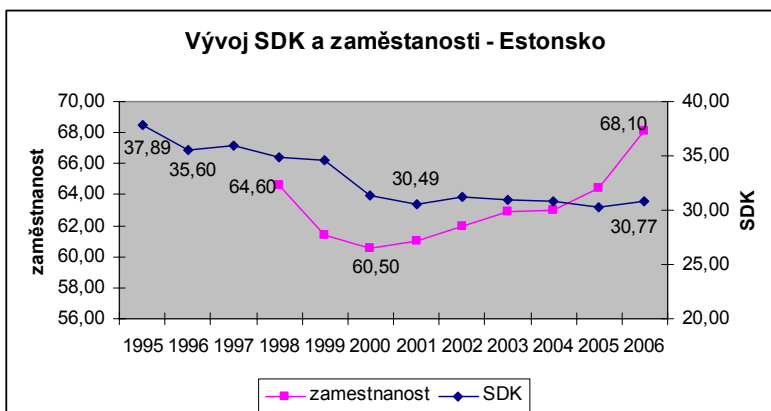
Zdroj: Eurostat(2008)

SDK v Lotyšsku klesla v roce 1995 díky zavedení rovné daně z příjmu ve výši 25 %. Následné dvouleté období růstu SDK je zapříčiněno především zavedením povinných sociálních odvodů na osobní účty pojištěnců. Roku 1998 byl změněn systém financování sociálního pojištění a až do roku 2002 příspěvky na toto pojištění klesají, stejně jako DPPO. Pro právnické osoby platí také rovná daň ve výši 15 %. V roce 2002 byly sociální odvody zvýšeny na z 33 na 35 %, což může vysvětlit mírný růst SDK po tomto roce. Počáteční pokles ve vývoji zaměstnanosti si vysvětlujeme zpomalením růstu¹⁷ ekonomiky. Růst lotyšského HDP byl obnoven již v roce 2000 a pohyboval se v hodnotách od 7 do 11 %.

¹⁷ V roce 1997 byl růst HDP 8,4 %, v roce 1999 pak již jen 3,3 %.

2.1.3. Estonsko

Graf 3: Vývoj SDK a zaměstnanosti v Estonsku

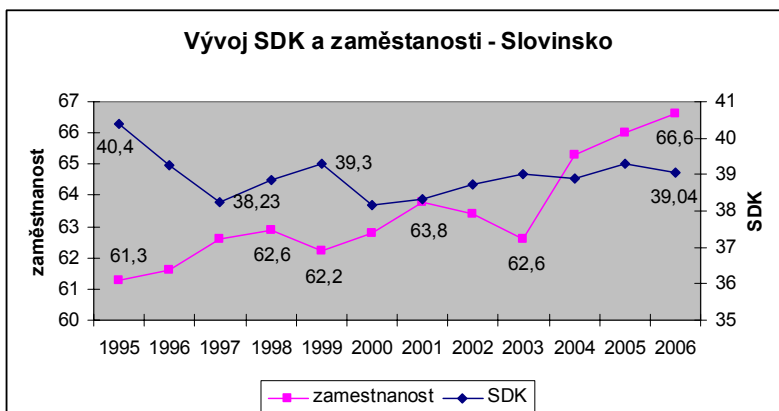

Zdroj: Eurostat (2008)

V roce 1994 byla v Estonsku zavedena rovná daň z příjmu fyzických osob ve výši 26 %. Ve sledovaném období má SDK klesající trend, hlavně díky snižujícím se příspěvkům na sociální zabezpečení a DPPO, která ve své maximální výši dosahuje 24 %. K tomuto trendu také přispělo snížení rovné daně v roce 2006 na 23 % jak u FO i PO. Zaměstnanost po počátečním propadu roste, což by odpovídalo naší hypotéze o vlivu zdanění na ochotu pracovat.

2.1.4. Slovinsko

Graf 4: Vývoj SDK a zaměstnanosti ve Slovinsku

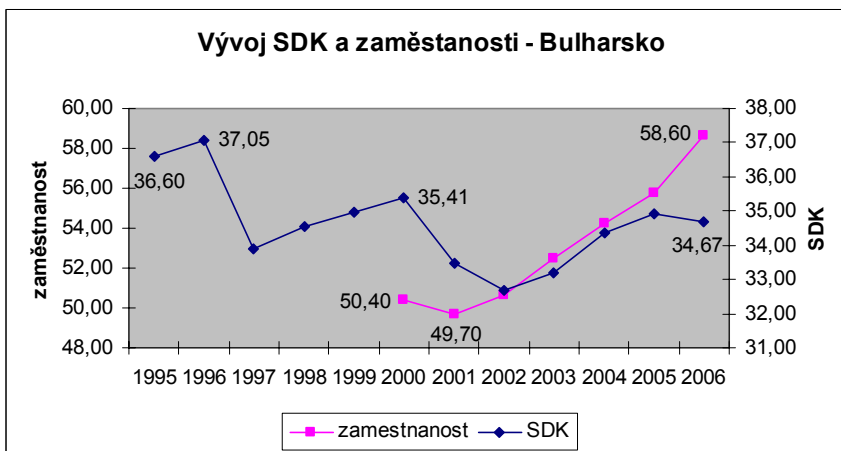
Zdroj: Eurostat (2008)

V roce 1994 byla snížena DPPO z 30 na 25 %, což může být příčinou klesajícího trendu ve vývoji SDK v prvních třech letech. V roce 1997

byla představena daň ze mzdy placená zaměstnavatelem, proto následoval růst SDK. Od roku 2000 SDK roste, a to díky nezměněným sazbám DPFO a sazbám sociálního pojištění. Zaměstnanost má ve sledovaném období rostoucí trend, až na období let 2001 a 2002 kdy došlo ke zpomalení růstu ekonomiky.

2.1.5. Bulharsko

Graf 5: Vývoj SDK a zaměstnanosti v Bulharsku

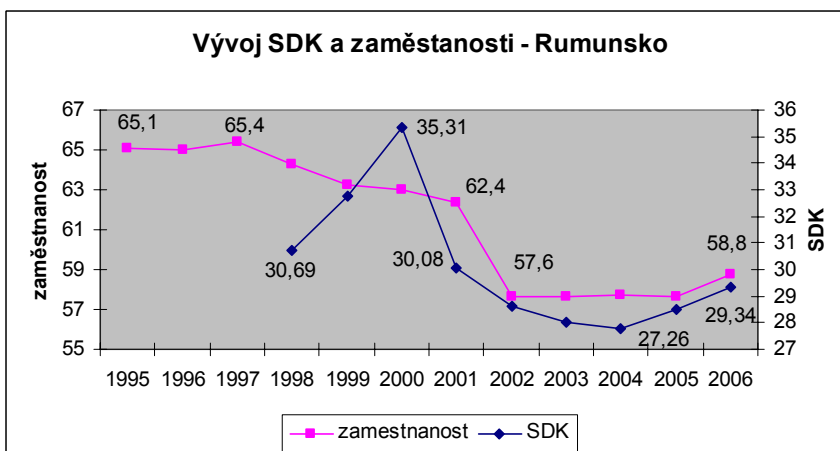
Zdroj: Eurostat (2008)

Velké snížení hodnoty SDK v Bulharsku v roce 1997 bylo zapříčiněno velkým propadem v HDP (-5,6 %). Další snížení daňové kvóty mezi lety 2000 až 2002 můžeme vysvětlit úsilím Bulharska zvýšit míru výběru daní jejich snížením. V roce 2000 byla snížena DPFO pro nejvyšší příjmovou skupinu z 29 na 24 %, roku 2001 byla snížena DPFO z 23,5 na 19,5 %, následně v roce 2005 až na 15 %. Toto snižování můžeme považovat za pozitivní, neboť od roku 2001 se zvyšuje počet zaměstnaných osob i přes záporné saldo migrace a negativní demografické tendence.¹⁸

¹⁸ Od roku 1996 uvádí Eurostat záporné saldo migrace (např. v roce 2001 nabylo hodnoty 214 185 osob) a přirozený úbytek obyvatel okolo 40 000 obyvatel za rok.

2.1.6. Rumunsko

Graf 6: Vývoj SDK a zaměstnanosti v Rumunsku

Zdroj: Eurostat (2008)

Stejný vývoj SDK od roku 2000, jako je vývoj v Bulharsku, je zapříčiněn také jednáními o přistoupení k EU. Proto se také Rumunsko snaží pomocí snížení daní zvýšit míru jejich výběru. Trvalé snižování zaměstnanosti, může být vysvětleno velkým podílem šedé ekonomiky¹⁹ či odchodem pracovní síly do jiných zemí.²⁰

2.2. Implicitní daňová sazba práce (IDSL)

Pokud bychom proložili výše vykreslené řady SDK trendovou linií, u všech zemí bychom viděli klesající tendenci zdanění, která ne vždy vede ke zvýšení zaměstnanosti. Ke sledování dopadu zdanění práce na ekonomickou aktivitu obyvatel použijeme indikátor implicitní daňové sazby práce. IDSL se vypočítá jako podíl celkových daňových výnosů z každého typu ekonomických příjmů či aktivit k potenciálnímu základu těchto daní, zde tedy k nákladům práce.²¹ IDSL tedy představuje podíl daní a veřejnoprávního pojistného (placeného z pracovních příjmů jak zaměstnancem, tak zaměstnavatelem) k celkovým nákladům práce.

¹⁹ Podíl šedé ekonomiky je oficiálními zdroji uváděn v rozmezí 20–25 %, ale neoficiální zdroje hovoří až o 45 %.

²⁰ Saldo migrace je v Rumunsku dlouhodobě záporné, dle údajů Eurostatu se pohybuje od roku 1996 každoročně v hodnotách okolo 8 000 osob (extrém tvoří rok 2001, kdy bylo saldo 557 739 osob).

²¹ Definice z MFČR.

Tabulka 1: Implicitní daňová sazba práce

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulharsko						38,8	34,4	33	35,5	36,3	34,2
Rumunsko								31,5	29,7	28,1	26,7
Estonsko	39,2	39,1	38,5	39,8	39,5	37,8	37,3	37,8	36,5	35,2	33,1
Lotyšsko	39,2	34,6	36,1	37,2	37	36,7	36,5	37,8	36,6	36,7	36,2
Litva	34,5	35	38,4	38,3	38,7	41,2	40,3	38,1	36,9	36	35,9
Slovinsko	38,9	37,1	37,3	37,7	38,4	37,7	37,7	37,8	37,4	37,1	37,5

Zdroj: Eurostat (2008)

Vidíme, že vývoj IDSL opisuje stejnou trendovou linii jako SDK a ve většině zemí klesá. IDSL může klesat z důvodu snížení daňového zatížení práce, či z důvodu růstu celkových nákladů práce. Pokud opět vycházíme z tvrzení, že nižší daňové zatížení práce motivuje obyvatele k větší ochotě pracovat, tak by podle zjištěných hodnot měla být největší motivace k práci v roce 2005 v Rumunsku a nejnižší ve Slovinsku.

2.3. Giniho koeficient a příjmová nerovnost

Nerovnost v rozdělení důchodů můžeme sledovat pomocí Giniho koeficientu. Tento ukazatel je vypočítán na základě Lorenzovy křivky, která stupeň nerovnosti graficky zachycuje. Lorenzova křivka je konstruována tak, že vyjadřuje vztah mezi procentním vyjádřením domácností a procentním vyjádřením důchodu. Každý bod Lorenzovy křivky tedy udává, jak se příslušné procento domácností podílí na celkovém důchodu.²² Giniho koeficient nám říká, kolik procent mezd je třeba vyplatit navíc, aby bylo dosaženo dané diferenciaci. To znamená, že čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím vyšší je nerovnost v rozdělení důchodů ve společnosti. Pokud diferenciaci příjmů odráží efektivitu vynakládané práce, pak je do určité míry žádoucím faktorem. Nesmí ale omezit existenční potřeby osob, jejichž efektivita vynaložené práce je stejná jako u osob, které tímto efektem postiženy nejsou.

V následující tabulce shrneme vývoj Giniho koeficientu od předtransformačního období (rok 1989) až po rok 2005.

²² Fuchs, Tuleja (2003).

Tabulka 2: Giniho koeficient

	1989	1993	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulharsko	23	30	26	25	26	26	24	26	25
Estonsko	23	35	37	36	35	35	35	37	37
Lotyšsko	23	31	33	34	36	34	34	36	39
Litva	23	37	36	31	31	34	36	35	36
Rumunsko	23	29	30	28	30	30	30	31	31
Slovinsko	22	25	25	23	22	22	24	24	24

Zdroj: 2000–2005 Eurostat (2008), 1989–1998 Stanovnik, T.(2002), World Bank (2008)

Jak můžeme z tabulky vidět, příjmová nerovnost se ve všech zkoumaných zemích zvýšila. Na počátku transformace se Giniho koeficient pohyboval na hodnotě 23 ve všech zkoumaných postsocialistických zemích. Velká příjmová nerovnost mezi obyvateli komunistických zemí totiž nebyla žádoucí. V současné době nejvyšších hodnot nabývá v pobaltských zemích, kde je diferenciací obyvatel dána i faktem, že třetina obyvatel žije na venkově a disponují velmi nízkými příjmy²³ a zároveň všechny zmíněné země zavedly během 90. let 20. století rovnou daň z příjmu. Nicméně, ve Slovinsku a Bulharsku je dle Eurostatu hodnota Giniho koeficientu stále blízko hodnoty dosahované v roce 1989, což může být vysvětleno tím, že z námi zkoumaných zemí mají tyto země největší podíl výdajů na sociální ochranu ku HDP.²⁴ Pokud bychom porovnali hodnoty příjmové nerovnosti pouze u důchodů plynoucích z pracovní činnosti, pohybovaly by se hodnoty Giniho koeficientu ve Slovinsku okolo 30. V této vyšší hodnotě Giniho koeficientu se neodrážejí příjmy z držení kapitálu, které by podle nás hodnotu koeficientu zvýšily a tím i prohloubily příjmovou nerovnost ve společnosti, neboť úspory tvoří domácnosti spíše s vyšším příjmem. To potvrzuje naši domněnku, že ve Slovinsku je stále velmi štědrý sociální systém.

V následující tabulce si ukážeme nerovnost v rozdělení příjmů jako procentní podíl příjmového kvintilu, tedy poměr objemu příjmů připadajících na 20 % osob s nejvyššími příjmy (horní kvintil) k objemu příjmů připadajících na 20 % osob s nejnižšími příjmy (dolní kvintil). Průměrná hodnota tohoto ukazatele se v zemích EU-25 pohybuje okolo hodnoty 4,7. To znamená, že lidé s nejvyššími příjmy mají 4,7krát vyšší příjmy než lidé s nejnižšími příjmy.

²³ V Litvě žije 32 % obyvatel na venkově (www.senat.cz, Výbor pro zdravotní a sociální politiku).

²⁴ Výdaje na sociální ochranu se ve Slovinsku pohybují okolo 24 % HDP a v Bulharsku okolo 18 % HDP (zdroj dat ESS – European Social Statistics).

Tabulka 3: Nerovnost v rozdělení příjmů

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Litva	5	4,9	n.a.	n.a.	n.a.	6,9
Lotyšsko	5,5	5	n.a.	n.a.	n.a.	6,7
Estonsko	6,3	6,1	6,1	5,9	7,2	6,9
Bulharsko	3,7	3,8	3,8	3,6	4	4,2
Rumunsko	4,5	4,6	4,7	4,6	4,8	4,9
Slovinsko	3,2	3,1	3,1	3,1	3,3	3,4

Zdroj: Eurostat (2008)

Jak lze vidět z tabulky, slovinský štedrý sociální systém nejvíce „potírá“ příjmové rozdíly mezi obyvateli. Naopak v pobaltských republikách je příjmová nerovnost mezi nejbohatšími a nejchudšími značná. Ve všech zkoumaných zemích, sociální systémy garantují minimální příjem v případě jakékoliv sociální události, proto se můžeme domnívat, že růst hodnot ukazatele příjmové nerovnosti mezi nejvyšším a nejnižším příjmovým kvintilem není zapříčiněn poklesem příjmů u nejchudších, ale naopak příčinu můžeme nalézt v rostoucích příjmech nejbohatších. Vzhledem k hospodářskému růstu proto můžeme tento jev shledat jako pozitivní.

Jak se měnilo rozdělení příjmů mezi jednotlivé decily domácností ve zkoumaných zemích budeme zkoumat níže. Jelikož se data v různých zdrojích dosti liší, omezíme naše zkoumání pouze na data dostupná v databázi Světové banky. Časové řady s rozdělením domácností na jednotlivé decily jsou umístěny v příloze. Pro názornost v příloze uvádíme i počáteční rozdělení příjmů na konci 80. let mezi jednotlivé decilové skupiny domácností.

Ze získaných dat jasně vyplývá, že příjmová nerovnost ve všech zkoumaných zemích roste, o čemž vypovídal již dříve zmíněný Giniho koeficient. Pro porovnání můžeme konstatovat, že za komunismu se rozdělovalo 20 % všech příjmů prvním třem decilům domácností, přičemž současný systém rozděluje pro první tři decily v průměru pouze 12 % příjmů. Naopak, za socialismu se 50 % všech příjmů rozdělovalo mezi poslední čtyři decily domácností, v současné době je 50 % příjmů rozděleno ve prospěch již pouze posledních třech decilů domácností. Největší nárůst v rozdělení příjmů u 10 % nejbohatších shledáváme v pobaltských republikách, kde v předtransformačním období dosahovala 18 % všech příjmů a v roce 2003 se pohybovala již na hranici 28 %. I ve Slovinsku, které má ze všech zkoumaných zemí nejštedřejší sociální politiku, je vidět mírný nárůst příjmů nejbohatších. Pokles příjmů u nejchudších není ve Slovinsku tak citelný jako v ostatních zemích, a to právě díky štedré sociální politice. Pokud by zde ukázaný nárůst příjmů u posledních tří decilů domácností a pokles příjmů u ostatních domácností odrážel i efektivitu jejich vynakládané práce, jedná se o žádaný faktor, který přispívá k dlouhodobému hospodářskému růstu.

2.4. Sociální transfery

O výši přerozdělování ve společnosti, vypovídají též sociální transfery. Sociálními transfery zde rozumíme státní výdaje na sociální ochranu peněžitého charakteru. Podle klasifikačního registru OSN do sociálních transferů řadíme výdaje na nemocnost a neschopnost, stáří, pozůstalé, rodiny s dětmi, nezaměstnanost, bydlení, sociální vyloučení a výdaje na výzkum a vývoj v sociální ochraně. Vyjdeme-li z předpokladu, že země s nízkými výdaji na sociální ochranu vytvářejí pozitivní podmínky pro dlouhodobý hospodářský růst, měl by z našeho výzkumu vyplynout závěr, že se snižujícími se sociálními transfery se hospodářský růst v daných zemích zvyšuje. Dle výzkumu Romera de Avila a Straucha vede 1 % zvýšení podílu státních transferů na HDP k poklesu míry růstu HDP v dlouhém období až o 3,8 %.²⁵

Tabulka 4: Výdaje na sociální ochranu ku HDP (v %)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lotyšsko	15,3	16,1	17,2	15,3	14,3	13,9	13,8	12,9	12,8	12,4
Litva	13,8	15,2	16,4	15,8	14,7	14,1	13,6	13,3	13,2	13
Estonsko		14,1	15,9	14	13,1	12,7	12,6	13,1	12,5	12,3
Slovinsko	24,5	24,7	24,8	24,6	24,8	24,8	24,8	24,1	23,7	23,4
Bulharsko							20,9	20,6	18,1	18,1
Rumunsko				13,2	13,2	13,4	12,6	15,1	14,2	14,1

Zdroj: ESS – European social statistics (2008), vlastní výpočty

Tabulka 5: Podíl výdajů na sociální ochranu na mandatorních výdajích

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Estonsko	64,2	64,2	64,2	61,5	63,8	64,5
Lotyšsko	73,1	67,9	63,3	58,6	62,4	62,3
Litva	64,4	63,2	60,3	62	67,8	64,8
Slovinsko						68,2
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Estonsko	64,5	63,9	64,9	64,8	64,2	64
Lotyšsko	60,6	60,5	59,7	59,1	59,1	58,1
Litva	67,7	67,4	67	66	65	64,2
Slovinsko	68,8	69	69,3	69	68,9	68,5

Zdroj: Statistical Annex of European Economy (2006)

Z tabulky vyplývá, že výdaje na sociální ochranu ve všech sledovaných zemích klesají. A to nejen ve vztahu k HDP, ale také ve vztahu k celkovým mandatorním výdajům jednotlivých státních rozpočtů. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v Lotyšsku, které v roce 1995 mělo podíl výdajů na sociální ochranu na celkových mandatorních výdajích 74,6 % a v roce 2006 již jen 58,1 %.²⁶ To může být zapříčiněno rostoucí zaměstnaností, ale i posunutím věkové hranice

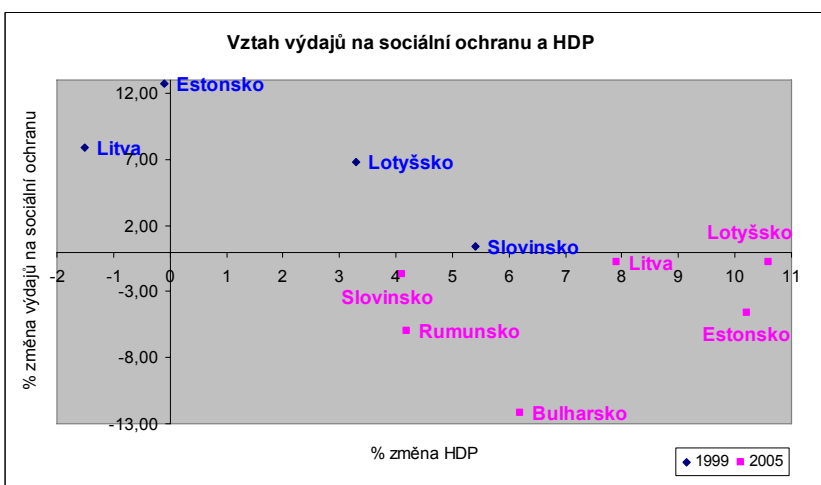
²⁵ Izák, V., Dufková, E. (2006).

²⁶ Statistical Annex of European Economy (2006).

pro odchod do penze. Litva a Estonsko udržují výdaje na sociální ochranu jako procento celkových mandatorních výdajů od roku 1995 na stejné výši a jejich hodnota se pohybuje kolem 64 %. Ve Slovinsku je to 68 %. Přitom hodnota ve vztahu k HDP klesá, což si můžeme vysvětlit ekonomickým růstem zemí.

Jak hospodářský růst či pokles ovlivňuje vývoj výdajů na sociální ochranu v krátkém období je zřejmé a z následujících grafů si to lze snadno ověřit. Při negativním hospodářském růstu rostou výdaje na sociální ochranu hlavně z důvodu rostoucí nezaměstnanosti a naopak. Ale opačné působení, tj. jak ovlivňují výdaje na sociální ochranu v dlouhém období ekonomický růst, si z důvodu nedostupnosti dat pro námi zkoumané země ověřit nelze. Můžeme se přesto domnívat, že nižší výdaje na sociální ochranu mají vliv na rostoucí zaměstnanost, jakožto extenzivní faktor růstu.

Graf 7: Vztah meziročních změn výdajů na sociální ochranu a meziročních změn HDP pro roky 1999 a 2005

Zdroj: Eurostat (2008), ESS

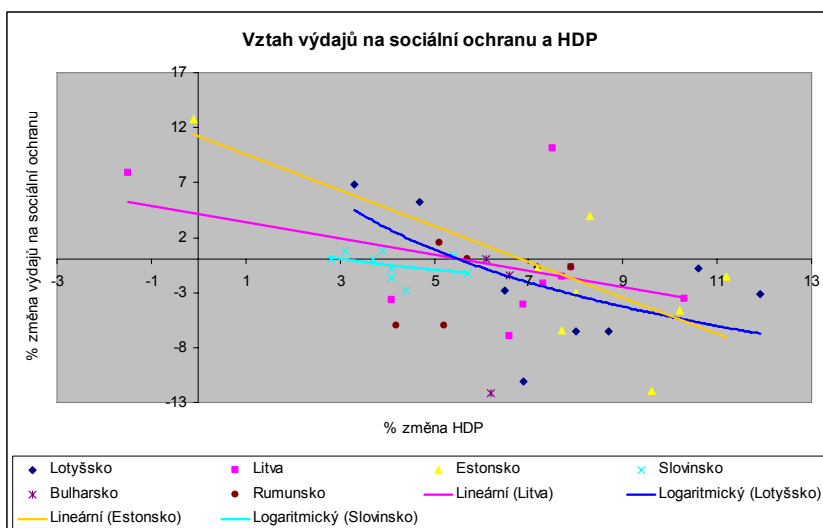
Jak vidíme, teorii o rostoucích výdajích na sociální ochranu v období recese potvrzuje i Estonsko a Litva v roce 1999. Výdaje na sociální ochranu rostly i v Lotyšsku, které sice v roce 1999 dosahovalo růstu 3 % HDP, ale oproti rokům 1997 a 1998 zaznamenalo značný pokles růstu.²⁷ V roce 2005 již všechny země dosahovaly hospodářského růstu a zároveň snižovaly výdaje na sociální ochranu, které podle zmíněné studie Romera de Avila a Straucha v dlouhém období vytvářejí podmínky pro hospodářský růst.

Z následujícího grafu můžeme usoudit, že trend výdajů na sociální ochranu je ve zkoumaných zemích klesající se zvyšujícím se

²⁷ Růst HDP v roce 1997 v Lotyšsku dosahoval 8,4 % a v roce 1998 4,9 %.

ekonomickým růstem. Data o velikosti HDP a výdajů na sociální ochranu jsme proložili lineárním či logaritmickým trendem. Jelikož data pro Rumunsko a Bulharsko jsme získali pouze pro 3 roky, nemá význam analyzovat jejich trend, neboť časová řada je příliš krátká. Nejmenší sklon trendové linie můžeme vypočítat u Slovinska, které svou štedrou sociální politikou ve velké míře neomezuje ani v období hospodářského růstu.

Graf 8: Vztah výdajů na sociální ochranu a HDP (1997–2005)

Zdroj: Eurostat (2008), ESS, vlastní výpočty

2.5. Úspory v důchodovém systému

Stejně jako objem sociálních transferů negativně ovlivňuje dlouhodobý hospodářský růst, tak na druhou stranu, je ekonomický růst pozitivně ovlivněn veřejnými investicemi. Podle výzkumu Romera de Avila a Straucha vede 1 % růst podílu veřejných investic na HDP k růstu HDP v dlouhém období o 1,6 %.²⁸ Proto se nyní budeme zabývat tvorbou dlouhodobých úspor pomocí penzijního systému, v němž se tyto transformují na investice a tím podporují dlouhodobý hospodářský růst. Ve všech námi zkoumaných zemích proběhla během sledovaného období penzijní reforma. Systémové změny ve smyslu multipilířového uspořádání penzijních systémů s sebou přinesly vytvoření druhého pilíře povinných či dobrovolných úspor. Tyto dlouhodobé úspory jsou transformovány na investice a tím i podnětem pro hospodářský růst.

²⁸ Izák, V., Dufková, E. (2006).

Tabulka 6: Přehled fondových pilířů

	rok změny	odvody do fondů	povinný	státní
Lotyšsko	2001	2 %, do r.2010 10 %	A	A
Estonsko	2002	6 %	A	N
Litva	2004	5,5 %	N	N
Rumunsko	2007	6 %	A	A
Bulharsko	2000	4,5 %	A	N
Slovinsko	1999 / 2003	4,5 %	N / A	N

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 7: Pasiva penzijních fondů a penzijních pojišťoven (% HDP)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lotyšsko		2,66	2,81	3,03	3,1	3,1	3,3
Estonsko	2,13	2,27	2,56	3,54	5,09	6,98	8,62
Litva	1,65	1,95	2,18	2,27	2,8	3,43	4,42
Rumunsko	1,43	1,49	1,52	1,84	2,21	2,31	2,38
Bulharsko	1,83	2,5	3,21	4,89	3,98	7,06	9,33
Slovinsko		9,32	10,89	12,77	14,04	13,35	15,72

Zdroj: Liabilities /indic_na:Liabilities /sector:Insurance corporations and pension funds /co_nco:Non-consolidated /currency:Percentage of gross domestic product (GDP)

Jak můžeme vidět z vývoje vkladů do penzijních fondů (druhý pilíř) či do penzijních pojišťoven (dobrovolné připojištění ve třetím pilíři), jejich objem se všech zemích zvyšuje, což má pozitivní vliv na růstový potenciál daných zemí. Největší podíl dlouhodobých úspor tvořených v penzijním systému má Slovinsko a Bulharsko. Nízký podíl v Rumunsku může být vysvětlen tím, že povinné přispívání do fondů je zavedeno až od roku 2007, takže 2,38 % HDP jsou pouze dobrovolné připojištění. Proto se dá v Rumunsku očekávat zvyšování tohoto podílu. Zvyšování se dá očekávat i v Lotyšsku, jelikož odvody do fondů jsou nyní pouze 2 %, ale v roce 2010 to bude již 10 %.

Všechny sledované země společně se systémovou reformou penzijních systémů přijaly i parametrické změny v prvním průběžně financovaném pilíři. Jedním z nich je postupné zvyšování věkové hranice pro získání nároku na výplatu starobní penze. Tento krok má samozřejmě pozitivní dopad na snižování celkového objemu vyplácených dávek a zároveň do systému přibývají prostředky díky dodatečným placeným sociálním odvodům. Tím státy podporují snižování objemu sociálních výdajů a samozřejmě podněcují hospodářský růst svých ekonomik.

3. ZHODNOCENÍ VLIVU JEDNOTLIVÝCH SOCIÁLNÍCH POLITIK NA KONKURENCESCHOPNOST VE ZKOUMANÝCH ZEMÍCH

Pro konečné resumé a diskutování teoretických poznatků s praktickými výsledky se v pobaltských republikách omezíme na období od roku 2000. Tím zabráníme zkreslení, ke kterému by došlo v důsledku zasažení těchto republik ruskou krizí na konci tisíciletí. Ve všech třech republikách dochází od roku 2000 k růstu zaměstnanosti a snižování daňového zatížení. Zároveň se snižuje vysoká nezaměstnanost a na konci sledovaného období již dosahuje pouze jednociferných hodnot. Abychom mohli učinit relevantní závěr o pozitivním vztahu mezi daňovým zatížením a objemem pracovní síly, potřebovali bychom samozřejmě delší časovou řadu. Ale výsledky napovídají, že daňová reforma s cílem snížit daňové zatížení obyvatel, pozitivní vazbu na hospodářský růst má. Stejně výsledky jsme získali i při porovnání s IDSL. Při kvantifikování Giniho koeficientu jsme dospěli k závěru, že pobaltské země, jsou v rámci zkoumaných zemí, zeměmi s nejvyšší příjmovou nerovností, jež je dána geograficko-ekonomickými podmínkami zemí. Tato příjmová nerovnost mohla přispět ke zvyšující se zaměstnanosti a snižující se nezaměstnanosti, jakožto faktoru motivace. Bohužel tato vazba není zcela průkazná. Za průkaznou vazbu můžeme považovat vazbu vlivu rostoucích veřejných investic a snižujícího se podílu výdajů na sociální ochranu ku HDP.

Ve Slovinsku SDK osciluje kolem hodnoty 39 %, zaměstnanost opisuje rostoucí trend a nezaměstnanost si udržuje hodnotu v rozmezí 6–7 %.²⁹ Proto nemůžeme pokládat vazbu výše zdanění na objem pracovní síly, potažmo na hospodářský růst za průkaznou. Pomyslné nůžky příjmové nerovnosti se rozevírají i ve Slovinsku, což opět může obyvatele motivovat k práci a dosáhnout tak na vyšší příjem. Na druhou stranu velmi štědrá sociální politika ve Slovinsku tyto nůžky příjmové nerovnosti zpětně zavírá. Celková výše dlouhodobých úspor v penzijních fondech pojišťovných v současné době dosahuje hodnot přes 15 % DPH, což pozitivně působí na hospodářský růst.

V Bulharské republice se také neprokázal kladný vliv zdanění na extenzivní faktor růstu, zde objem pracovní síly. Od roku 2002 tu současně roste zaměstnanost i SDK. Bulharsko úspěšně bojuje s nízkou mírou výběru daní a vysokou korupcí. Příjmová nerovnost se po celé sledované období v Bulharsku nijak zásadně nemění, což spolu s rostoucí zaměstnaností neprokazuje pozitivní vazbu mezi rozdělením příjmů a hospodářským růstem. Výdaje na sociální ochranu jsou po celé sledované období klesající, což vytváří podmínky

²⁹ www.ilo.org

pro dlouhodobí hospodářský růst. Jako hlavní faktor růstu z oblasti sociální politiky v Bulharsku můžeme označit výši dlouhodobých úspor. Pasiva fondů a penzijních pojišťoven se od roku 2000, kdy byl do penzijního systému včleněn povinný fondový pilíř, více než zpětinásobila.³⁰

Rumunsko je jediná země, kde jsme zaznamenali pokles zaměstnanosti. Tento jev si, jak již bylo zmíněno výše, můžeme vysvětlit zvyšujícím se počtem obyvatel, kteří odjíždějí za prací do jiných členských zemí EU, či vysokým podílem šedé ekonomiky. SDK má i v této zemi klesající trend, proto se ani zde neprokázal pozitivní vliv nižšího zdanění na hospodářský růst a hypotézu můžeme pro tuto zemi zamítnout. I přes klesající zaměstnanost roste příjmová nerovnost obyvatel, což by mohlo potvrzovat neoficiální odhady o vysokém podílu šedé ekonomiky. Díky politickým průtahům byl povinný fondový pilíř včleněn do penzijního systému až v roce 2007, a proto jsou pasiva penzijních pojišťoven pouze na hodnotách menších než 2 % HDP. Podpora hospodářského růstu pomocí tvorby dlouhodobých úspor je proto očekávána až v budoucnu.

Jelikož všechny námi zkoumané země snižují podíl sociálních výdajů ku HDP i k celkovým mandatorním výdajům, postupně zvyšují věkovou hranici pro odchod do penze a zároveň zvyšují podíl dlouhodobých úspor ku HDP, můžeme učinit závěr, že země vytvářejí podmínky pro dlouhodobý hospodářský růst.

³⁰ V roce 2000 byly celkové příspěvky odvedené do fondů či pojišťoven ve výši 1,83 % HDP, v roce 2006 to bylo již 9,33 % HDP.

ZÁVĚR

Cílem našeho výzkumu bylo prostřednictvím analýzy charakteristik a opatření sociální politiky ve zkoumaných zemích zhodnotit jejich vztah k dlouhodobému ekonomickému růstu, resp. ke konkurenceschopnosti. Tento vztah jsme specifikovali na vztah sociální politiky a objemu pracovní síly jako extenzivního faktoru růstu. K dosažení cíle nám napomohla charakteristika přerozdělovacích procesů, konkrétně sociálních transferů a daňového zatížení výrobního faktoru práce či tvorba dlouhodobých úspor pomocí penzijního systému a celkový objem výdajů na sociální ochranu.

Na základě provedeného výzkumu jsme dospěli k těmto závěrům:

POBALTSKÉ ZEMĚ

Na základě analýzy složené daňové kvóty, implicitní daňové sazby práce, Giniho koeficientu, sociálních transferů a tvorby dlouhodobých úspor jsme dospěli k závěru, že opatření sociální politiky s hlavním záměrem snížit daňové zatížení obyvatel, podpořilo vývoj zaměstnanosti ve všech třech zemích a tím i vytvořilo podmínky pro ekonomický růst. Stejně tak vytvoření fondového pilíře penzijního systému a snižování výdajů na sociální ochranu dle námi provedeného výzkumu vytváří podmínky pro dlouhodobí hospodářský růst.

SLOVINSKO

Ve Slovinsku dochází ve sledovaném období k pozvolnému snižování složené daňové kvóty a zaměstnanost roste. Proto můžeme konstatovat, že slovinská sociální politika vytváří podmínky pro ekonomický růst. Příjmová nerovnost díky štedré sociální politice není tak značná jako např. v pobaltských republikách a příjmy u nižších příjmových skupin neodrážejí efektivitu vynaložené práce, proto se můžeme domnívat, že přílišná štedrost sociální politiky brzdí hospodářský růst. Na druhou stranu je dlouhodobý hospodářský růst podpořen tvorbou úspor skrz penzijní systém.

RUMUNSKO

V Rumunsku jako v jediné z námi zkoumaných zemí klesá zaměstnanost. Složená daňová kvóta ve sledovaném období klesá, což zvyšuje úspěšnost výběru daní více než zaměstnanost. Přerozdělovací procesy zvyšují příjmovou nerovnost, jak je možno vysledovat z vývoje Giniho koeficientu. Proto nemůžeme konstatovat, že by sociální politika v Rumunsku pomocí zdanění podporovala ve sledovaném období hospodářský růst. Naopak můžeme konstatovat, že pozitivní podmínky pro hospodářský růst jsou dány snižujícími se výdaji na sociální ochranu a nově zavedeným pilířem povinných úspor, jež byl do penzijního systému včleněn až v roce 2007.

BULHARSKO

Z námi provedené analýzy vyplývá, že složená daňová kvóta po většinu sledovaného období roste společně se zaměstnaností. Příjmová nerovnost se nijak zásadně nemění. Proto můžeme učinit závěr, že tato opatření sociální politiky nevytvářejí podmínky pro ekonomický růst. Z analýzy vývoje výdajů na sociální ochranu a tvorby dlouhodobých úspor pomocí penzijního systému lze vyvodit pozitivní vliv těchto faktorů na hospodářský růst.

POUŽITÁ LITERATURA

AVOLIO, C. (2003): Welfare in the Mediterranean Countries Slovenia, dostupné na: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/CAIMED/UNPAN018930.pdf>

BERNOTAS, D. – GUOGIS, A (2004): Evaluation of Social Security in Lithuania, Latvia and Estonia: Achievements and Drawbacks, dostupné na: <http://palissy.humana.univ-nantes.fr/msh/costa15/pdf/nantes/guogis.pdf>

BITE, I. – ZAGORSKIS, V. (2003): Latvia Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

BORC, G. (2001): Social Security Reform: The case of Romania, dostupné na: www.cepii.fr/anglaisgraph/communications/pdf/2001/enepri07080901/borc.pdf

ČERNÝ, M. (2006): Kostlivci ve skříni 2. světová války. in Britské listy. 21.7.2006. dostupné na: <http://www.blisty.cz/art/29472.html>

ČSÚ (2004): Změny sociálního státu v evropském kontextu. dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000341F58/\\$File/1525-04-01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/D000341F58/$File/1525-04-01.pdf)

DHAI, G. (2002): Social Security Priorities and Patterns: A Global Perspective, dostupné na:

DOBRAVOLSKAS, A. – BUIVYDAS, R. (2003): Lithuania Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

FLEMMING, J. – MICKLEWRIGHT, J. (1999), Income Distribution, Economic Systems and Transitions, dostupné na: www.unicef-irc.org/publications/pdf/eps70.pdf

EUROSTAT (2006): European social statistics, Social protection Expenditure and receipts - Data 1997-2005, ISSN 1681-9365, dostupné na: ec.europa.eu/employment_social/news/2006/mar/socialstatistic_en.html

FUCHS, K. – TULEJA, P. (2003): Základy ekonomie. Ekopress. ISBN 80-86119-74-2

HORÁKOVÁ, J. (2006): Sociální nerovnost, ukazatelé redistribuce, nástroje veřejných financí k realizaci sociální spravedlnosti, diferenciaci mezd. dostupné na: <http://nb.vse.cz/~urbanek/VF200/REDISTRIBUCEHorakova.pdf>

HRDLIČKOVÁ, Z. (2006): Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost ČR. Brno. ISBN 1801-4496

IZÁK, V. – DUFKOVÁ, E. (2006): Výdaje na sociální ochranu - nové státy Evropské unie a Česká republika. dostupné na: kvf.vse.cz/download.php?soubor=21

KARPOVÁ, E. (2004): Vývoj ekonomik zemí střední a východní Evropy v letech 1991 až 2003. Nakladatelství VŠE. ISBN 80-245-0674-2.

KLVAČOVÁ, E. – JÍROVÁ, H. (2004): Evropská sociální politika. dostupné na: [www.kap.zcu.cz/opory/vei/Socialni %20politika %20EU.pdf](http://www.kap.zcu.cz/opory/vei/Socialni%20politika%20EU.pdf)

LEPPIK, L. – KRUUDA, R. (2003): Estonia Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

Ministry of Labour and Social Policy, Bulgaria. dostupné na: <http://www.mlsp.government.bg/en/index.htm>

Ministry of Labour, Family and Equal Opportunities, Romania. dostupné na: <http://sas.mmssf.ro/>

Ministry of Labour, Family and Social Affairs, Slovenia. dostupné na: <http://www.mddsz.gov.si/>

Ministry of Social Affairs, Estonia. dostupné na: <http://www.sm.ee/est/pages/index.html>

Ministry of Social Security and Labour, Lithuania. dostupné na: <http://www.socmin.lt/>

Ministry of Welfare, Latvia. dostupné na: <http://www.lm.gov.lv/>

NATALI, D. (2004): The Reformed Pension System, dostupné na: www.ose.be/files/mocpension/SloveniaOMC.pdf

NONCHEVA, T. – SATCHEVA, D. (2003): Bulgaria Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

Obecná databáze Eurostatu (česká verze), dostupné na: <http://dw.czso.cz/ode/index.htm>

OECD (2002): Retirement incomes and economic well-being in central and eastern Europe, dostupné na: [http://www.oilis.oecd.org/oilis/2002doc.nsf/LinkTo/NT00000ED2/\\$FILE/JT00129030.PDF](http://www.oilis.oecd.org/oilis/2002doc.nsf/LinkTo/NT00000ED2/$FILE/JT00129030.PDF)

POTŮČEK, M. (1995): Sociální politika. Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-01-X.

Statistical Annex of European Economy (2006) dostupné na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication7889_en.pdf

STROPNIK, N. – STANOVNIK, T. – REBOLJ, M. – PREVOLNIK, V. (2003): Slovenia Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

Structures of the taxation systems in the European Union (2005). dostupné na: http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/gov/gov_a_tax_add01_struc_taxsys.pdf

UNECE (2004): Economic Survey of Europe, Poverty in eastern Europe and the CIS, dostupné na: www.unece.org/ead/pub/041/041c7.pdf

VILNOIU, M. – ABAGIU, C. (2003): Romania Country Study (2003). Study on the Social Protection Systems in the 13 Applicant Countries, dostupné na: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/social_protection_en.htm

WORLDBANK (2007): Social Assistance in Central Europe and the Baltic States, dostupné na: <http://siteresources.worldbank.org/INTECONEVAL/Resources/SocialAssistanceReviewDraftb.pdf>

www.ilo.org/public/english/bureau/inst/download/dp14102.pdf

ZAPLETAL, J. (2007): Penzijní reforma (nejen) v Česku, dostupné na: <http://www.finexpert.cz/Pojisteni/Tema-Penzijni-reforma-nejen-v-Cesku/Prehled-penzijnich-systemu-v-Evropske-unii-sc-30-sr-1-a-19214-ch-8711/default.aspx>

PŘÍLOHY

Tabulka 9: Rozdělení příjmů v Bulharsku

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1989	4,56	5,89	6,92	7,82	8,68	9,58	10,6	11,93	13,99	20,03
1992	3,47	4,85	5,99	7,01	8,01	9,08	10,31	11,94	14,6	24,74
1994	4,39	5,83	6,89	7,79	8,62	9,49	10,48	11,74	13,78	20,99
1995	2,26	4,6	6,14	7,37	8,49	9,62	10,87	12,47	14,99	23,19
1996	2,98	4,37	5,53	6,56	7,58	8,68	9,94	11,61	14,39	28,36
1997	4,32	5,7	6,59	7,4	8,26	9,19	10,28	11,69	13,86	22,71
2001	2,33	4,16	5,56	6,77	7,95	9,16	10,56	12,36	15,3	25,85
2003	3,58	5,12	6,27	7,28	8,21	9,21	10,32	11,79	14,17	24,05

Zdroj: World Bank (2008)

Tabulka 10: Rozdělení příjmů v Estonsku

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1988	4,18	5,72	6,91	7,96	8,97	9,98	11,11	12,5	14,45	18,22
1993	2,50	3,91	4,91	5,9	6,97	8,18	9,67	11,67	14,94	31,35
1995	3,27	4,73	5,87	6,99	8,16	9,44	10,9	12,68	15,2	22,76
1998	2,84	3,98	4,97	5,99	7,13	8,41	9,98	12,04	15,33	29,33
2000	2,56	4,01	5,09	6,18	7,34	8,63	10,2	12,22	15,38	28,39
2001	2,69	4,08	5,13	6,17	7,29	8,56	10,07	12,08	15,23	28,7
2002	2,62	4	5,09	6,17	7,35	8,66	10,23	12,27	15,45	28,16
2003	2,59	4,17	5,28	6,37	7,51	8,79	10,3	12,25	15,28	27,46

Zdroj: World Bank (2008)

Tabulka 11: Rozdělení příjmů v Lotyšsku

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1988	4,45	5,89	7,01	7,98	8,91	9,86	10,92	12,25	14,22	18,51
1993	4,20	5,3	6,23	7,21	8,22	9,37	10,67	12,3	14,64	21,86
1995	3,18	4,86	6,1	7,14	8,12	9,14	10,3	11,81	14,26	25,09
1996	2,92	4,81	6,11	7,17	8,15	9,14	10,27	11,72	14,05	25,66
1997	2,87	4,81	6,12	7,18	8,16	9,15	10,27	11,7	14,02	25,72
1998	2,91	4,38	5,6	6,72	7,8	8,98	10,34	12,13	15,06	26,08
2002	2,80	4,14	5,3	6,38	7,48	8,66	10,07	11,93	15,03	28,21
2003	2,54	3,92	5	6,08	7,24	8,56	10,14	12,21	15,43	28,88

Zdroj: World Bank (2008)

Tabulka 12: Rozdělení příjmů v Litvě

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1988	4,53	5,93	7,03	7,96	8,87	9,8	10,84	12,16	14,13	18,75
1993	3,43	4,66	5,69	6,65	7,6	8,62	9,83	11,44	14,09	27,99
1994	2,38	3,83	5,08	6,25	7,43	8,7	10,21	12,2	15,51	28,41
1996	3,17	4,61	5,79	6,86	7,9	9,01	10,3	12	14,78	25,58
1998	3,35	4,87	5,96	7	8,09	9,27	10,65	12,37	14,9	23,54
2000	3,22	4,69	5,75	6,78	7,88	9,07	10,49	12,27	14,98	24,87
2001	3,08	4,59	5,67	6,73	7,85	9,07	10,52	12,34	15,09	25,06
2002	3,11	4,61	5,68	6,74	7,84	9,07	10,5	12,31	15,06	25,08
2003	2,71	4,1	5,18	6,26	7,44	8,74	10,29	12,31	15,41	27,56

Zdroj: World Bank (2008)

Tabulka 13: Rozdělení příjmů v Rumunsku

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1989	4,12	5,81	7	7,99	8,9	9,83	10,86	12,15	14,13	19,21
1992	3,80	5,42	6,65	7,71	8,7	9,73	10,88	12,35	14,57	20,19
1994	3,59	5,26	6,3	7,29	8,28	9,36	10,61	12,16	14,48	22,67
1998	3,57	5,12	6,14	7,11	8,11	9,2	10,47	12,1	14,53	23,65
2000	3,29	4,89	5,99	7,03	8,11	9,29	10,64	12,35	14,86	23,55
2001	3,28	4,86	5,95	6,98	8,06	9,24	10,61	12,32	14,87	23,83
2002	3,14	4,76	5,85	6,9	7,98	9,16	10,53	12,28	14,9	24,5
2003	3,28	4,82	5,89	6,92	7,98	9,15	10,52	12,24	14,85	24,35

Zdroj: World Bank (2008)

Tabulka 14: Rozdělení příjmů ve Slovinsku

rok	decily domácností									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1987	4,49	5,92	6,96	7,85	8,69	9,56	10,53	11,8	13,8	20,4
1993	4,05	5,24	6,23	7,13	8,02	8,97	10,09	11,55	13,99	24,73
1998	3,94	5,16	6,19	7,17	8,14	9,2	10,43	12,05	14,68	23,04

Zdroj: World Bank (2008)

V roce 2005 vyšlo:

WP č. 1/2005

Petr Chmelník: Vliv institucí přímé demokracie na hospodářskou politiku ve světle empirického výzkumu

WP č. 2/2005

Martin Kvizda – Jindřiška Šedová: Privatizace a akciové společnosti – k některým institucionálním aspektům konkurenceschopnosti české ekonomiky

WP č. 3/2005

Jaroslav Rektořík: Přístup k inovacím v České republice. Současný stav a možné směry zlepšení.

WP č. 4/2005

Milan Víturka – Vladimír Žitek – Petr Tonev: Regionální předpoklady rozvoje inovací

WP č. 5/2005

Veronika Bachanová: Analýza kvality regulace České republiky

WP č. 6/2005

Hana Zbořilová – Libor Židek: Washingtonský konsenzus v české ekonomické praxi 90. let

WP č. 7/2005

Osvald Vašíček and Karel Musil: The Czech Economy with Inflation Targeting Represented by DSGE Model: Analysis of Behaviour

WP č. 8/2005

Zdeněk Tomeš: Je stárnutí populace výzvou pro hospodářskou politiku?

WP č. 9/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová: Společenská odpovědnost podniků

WP č. 10/2005

Ladislav Blažek – Alena Klapalová: Vztahy podniku se zákazníkem

WP č. 11/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová – Ladislav Šiška: Metodická východiska zkoumání a řízení inovační výkonnosti podniku

WP č. 12/2005

Ladislav Blažek – Radomír Kučera: Vztahy podniku k vlastníkům

WP č. 13/2005

Eva Kubátová: Analýza dodavatelských vztahů v kontextu inovací

WP č. 14/2005

Ladislav Šiška: Možnosti měření a řízení efektivnosti a úspěšnosti podniku

V roce 2006 vyšlo:

WP č. 1/2006

Tomáš Otáhal: Je úplatkářství dobrá cesta k efektivnějšímu vymáhání práva?

WP č. 2/2006

Pavel Breinek: Vybrané institucionální aspekty ekonomické výkonnosti

WP č. 3/2006

Jindřich Marval: Daňová kvóta v ČR

WP č. 4/2006

Zdeněk Tomeš – Daniel Němec: Demografický vývoj ČR 1990–2005

WP č. 5/2006

Michal Beneš: Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda

- WP č. 6/2006
Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v ČR v období 1990-2005
- WP č. 7/2006
Petr Musil: Tendence na českém trhu práce v období transformace
- WP č. 8/2006
Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 9/2006
Pavčina Balcarová – Michal Beneš: Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti
- WP č. 10/2006
Miroslav Hloušek: Czech Business Cycle Stylized Facts
- WP č. 11/2006
Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost České republiky
- WP č. 12/2006
Martin Chromec: Dlouhodobé efekty monetární politiky: může ČNB ovlivnit ekonomický růst?
- WP č. 13/2006
Tomáš Paleta: Strukturální změny české ekonomiky ve světle privatizace a podpory malého a středního podnikání
- WP č. 14/2006
Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v ČR v období transformace
- WP č. 15/2006
Jan Jonáš: Ekonomická svoboda a konkurenční schopnost české ekonomiky
- WP č. 16/2006
Michal Tvrdoň: Regulace trhu práce v ČR
- WP č. 17/2006
Martina Vašendová: Pohyb kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 18/2006
Ondřej Moravec: Hospodářská soutěž a její vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky
- WP č. 19/2006
Milan Víturka – Viktorie Klímová: Globálně orientované hodnocení konkurenční pozice krajů České republiky
- WP č. 20/2006
Monika Jandová: Vývoj komoditních, teritoriálních a institucionálních aspektů zahraničního obchodu ČR
- WP č. 21/2006
Vladimír Žitek – Josef Kunc – Petr Tonev: Vybrané indikátory regionální konkurenceschopnosti a jejich vývoj
- WP č. 22/2006
Aleš Franc: Hlavní tendence ve vývoji pracovních migrací v České republice
- WP č. 23/2006
Osvald Vašíček – Karel Musil: Behavior of the Czech Economy: New Open Economy Macroeconomics DSGE Model
- WP č. 24/2006
Jaroslav Rektořík: Zapojení vysokých škol do přípravy a realizace strategických dokumentů regionů – podmínka rozvoje inovačních aktivit

WP č. 25/2006

Ladislav Šiška: Analýza finanční úspěšnosti tuzemských podniků

WP č. 26/2006

Daniel Němec: Demografický vývoj SR 1990–2005

V roce 2007 vyšlo:

WP č. 1/2007

Nada Voráčková: Maďarská fiskální politika a hospodářský růst

WP č. 2/2007

Martin Chromec: Monetární politika a její dopad na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 3/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost slovenské ekonomiky

WP č. 4/2007

Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 5/2007

Daniel Němec: Komparace demografického vývoje Maďarska a Polska v období transformace

WP č. 6/2007

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v Maďarsku v období 1990–2006

WP č. 7/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost polské ekonomiky

WP č. 8/2007

Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v SR v období transformace

WP č. 9/2007

Jitka Doležalová: Rozvoj demokracie v Polsku a jeho vliv na výkonnost hospodářství

WP č. 10/2007

Monika Jandová: Zahraniční obchod Slovenské republiky 1993–2006

WP č. 11/2007

Milan Víturka: Inovační profily regionů

WP č. 12/2007

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v Polsku a ve Slovenské republice v období 1990–2006

WP č. 13/2007

Jitka Doležalová: Demokracie a její vliv na výkonnost maďarského hospodářství

WP č. 14/2007

Tomáš Paleta: Strukturální politika Slovenské republiky 1990–2005

WP č. 15/2007

Nada Voráčková: Hospodářský růst na Slovensku a v Polsku: jaký vliv měla fiskální politika?

WP č. 16/2007

Monika Jandová: Komparace zahraničního obchodu Maďarska a Polska (1990–2006)

WP č. 17/2007

Miroslav Hloušek: Growth Accounting for Visegrad States: Dual Approach

WP č. 18/2007

Jaromír Tonner – Osvald Vašíček: Odhad časově proměnných parametrů v modelech české ekonomiky

WP č. 19/2007

Jiří Polanský – Osvald Vašíček: Economic Development of Visegrad Countries: Macroeconomic DSGE Models

WP č. 20/2007

Petr Musil: Trh práce a konkurenceschopnost maďarské ekonomiky v období transformace

WP č. 21/2007

Petr Musil: Trh práce a konkurenceschopnost polské ekonomiky v období transformace

WP č. 22/2007

Petr Musil: Trh výrobních faktorů a konkurenceschopnost v SR v období transformace

WP č. 23/2007

Tomáš Otáhal: Teorie korupce: Kterou použít?

WP č. 24/2007

Vladimír Žitek – Viktorie Klímová: Podpůrná infrastruktura inovačního podnikání v regionech ČR

WP č. 25/2007

Tomáš Paleta: Strukturální politika Polska a Maďarska 1990–2005

WP č. 26/2007

Jan Čapek: Nejistota vybraných makroekonomických dat zemí Visegrádu

WP č. 27/2007

Jan Jonáš: Finanční zprostředkovatelé a jejich vliv na hospodářský růst v ČR

WP č. 28/2007

Jan Jonáš: Finanční zprostředkování a jeho význam pro hospodářský růst Polska a Slovenska

WP č. 29/2007

Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost slovenské ekonomiky

WP č. 30/2007

Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost polské a maďarské ekonomiky

WP č. 31/2007

Ladislav Blažek: Dílčí závěry z empirického šetření konkurenceschopnosti podniků

WP č. 32/2007

Eva Kubátová: Centralizace nákupu v podnicích v ČR

WP č. 33/2007

Jiří Špalek: Konkurenceschopnost českých podniků na základě jejich účetních údajů

WP č. 34/2007

Ondřej Částek: Vztah důležitosti zájmových skupin a vybraných charakteristik zkoumaných podniků

V roce 2008 vyšlo:

WP č. 1/2008

Libor Židek: Srovnání základních makroekonomických ukazatelů vybraných zemí střední a východní Evropy

WP č. 2/2008

Pavλίna Balcarová – Jana Chmelová: Finanční zprostředkovatelé a alokace kapitálu v zemích 6CE

WP č. 3/2008

Jitka Doležalová: Rozvoj demokracie v 6CE a jeho vliv na konkurenceschopnost a ekonomik

WP č. 4/2008

Petr Musil: Trh práce a konkurenceschopnost zemí CE-6 v období transformace

WP č. 5/2008

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace ve vybraných zemích EU v období 1990–1997

WP č. 6/2008

Zdeňka Musilová: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost litevské, estonské, lotyšské, slovinské, rumunské a bulharské ekonomiky